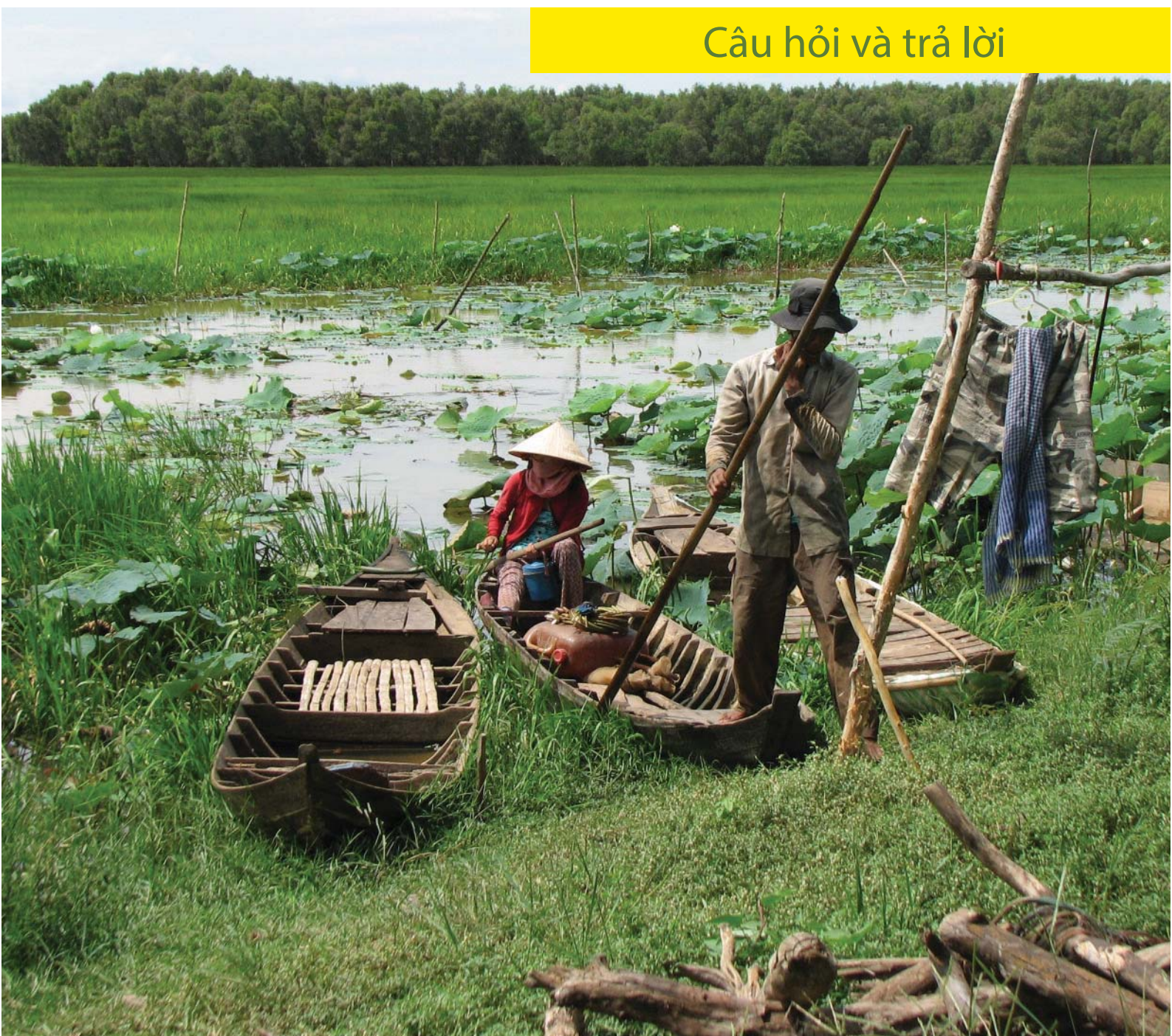

Công bằng trong biến đổi khí hậu và **REDD+**

Sổ tay hướng dẫn cho thúc đẩy viên cơ sở

Câu hỏi và trả lời

Công bằng trong biến đổi khí hậu và REDD+

Sổ tay dành cho thúc đẩy viên cơ sở

Câu hỏi và Trả lời

Bản quyền thuộc © RECOFTC. Tháng 11/2014 Bangkok, Thái Lan

Tất cả các ảnh sử dụng trong cuốn tài liệu này thuộc bản quyền của RECOFTC

Việc tái bản cuốn tài liệu này nhằm mục đích giáo dục hoặc phi thương mại được cho phép mà không cần có sự đồng ý trước bằng văn bản của bên có bản quyền với điều kiện nguồn trích tài liệu được trích dẫn đầy đủ. Nghiêm cấm tái bản cuốn tài liệu này để bán hoặc cho các mục đích thương mại khác mà không có sự đồng ý trước bằng văn bản của bên có bản quyền.

Tài liệu này được biên soạn bởi Dự án xây dựng năng lực cấp cơ sở về REDD+ tại châu Á (Dự án REDD+ cấp cơ sở) của RECOFTC được Cơ quan Hợp tác và Phát triển Na Uy (Norad) tài trợ và Chương trình Công bằng cho người dân và tăng cường mạng lưới ở khu vực Mekong (GREEN Mekong) do Cơ quan Phát triển Quốc tế Hoa Kỳ (USAID) tài trợ. Những quan điểm và thông tin đưa ra trong ấn phẩm này không nhất thiết phản ánh những quan điểm hoặc thông tin của RECOFTC – Trung tâm vì Con người và Rừng, NORAD và USAID. Chúng tôi từ chối các trách nhiệm liên quan đến các lỗi hoặc thiếu sót trong dịch thuật ấn phẩm này sang các ngôn ngữ khác so với nguyên bản tiếng Anh.

Lời cảm tạ

RECOFTC xin chân thành cảm ơn NORAD đã tài trợ cho Dự án REDD+ cấp cơ sở và USAID đã tài trợ cho Chương trình GREEN Mekong.

Mục đích của tài liệu này

Cuốn sổ tay này là kết quả hợp tác giữa hai dự án cấp khu vực của RECOFTC - Dự án đào tạo nâng cao năng lực về REDD+ cho cấp cơ sở tại Châu Á (Dự án REDD+ cấp cơ sở) và Chương trình tăng cường mạng lưới và công bằng cho cấp cơ sở khu vực Mê Kông (GREEN Mekong). Mục tiêu của cuốn sổ tay hỏi và trả lời này nhằm hỗ trợ cho thúc đẩy viên cấp cơ sở triển khai các chương trình tập huấn về tăng cường bình đẳng xã hội trong giảm thiểu biến đổi khí hậu, đặc biệt là giảm phát thải từ mất rừng và suy thoái rừng (REDD+). Đây cũng là tài liệu tham khảo nhanh cho các bên liên quan chủ chốt cấp tỉnh và huyện, đặc biệt là các cán bộ lâm nghiệp tham gia vào quá trình học tập ở địa phương và khu vực nhằm tăng cường công bằng trong phát triển các phương pháp giảm thiểu biến đổi khí hậu (BĐKH) và các hoạt động quản lý rừng có liên quan.

Mặc dù hiện nay đã có một số ấn phẩm về phương pháp tiếp cận REDD+ và tài liệu về các vấn đề công bằng có liên quan đến REDD+ được xuất bản, tuy nhiên chúng còn rất phức tạp và khó hiểu. Thực tế cho thấy các bên liên quan cấp cơ sở còn khó tiếp cận với tài liệu về công bằng trong REDD+ đảm bảo chính xác và dễ đọc. Hậu quả là các bên liên quan này vẫn gặp nhiều thách thức để có thể hiểu và sử dụng những thông tin liên quan nhằm tăng cường công bằng ở địa phương. Ngoài ra khái niệm công bằng xã hội còn khá phức tạp, thậm chí còn trừu tượng ở một số điểm. Việc có những giải thích đơn giản hơn để cấp cơ sở dễ hiểu và tiếp thu là cần thiết. Năng lực hạn chế của các bên liên quan cấp cơ sở trong đó có các tổ chức xã hội địa phương và tổ chức phi chính phủ (CSOs và NGOs) làm cho họ khó truyền tải mong đợi và quan điểm của mình đến các nhà hoạch định chính sách, khiến họ dễ bị thao túng và lôi kéo bởi các nhóm lợi ích. Cuốn sổ tay hỏi và trả lời này vì thế nhằm mục đích cung cấp các giải thích đơn giản về một số khía cạnh chính của công bằng xã hội trong bối cảnh rừng, BĐKH và REDD+.

---

¹ Ngoài hạn chế mất rừng và suy thoái rừng, REDD+ còn bao hàm vai trò của bảo tồn và quản lý rừng bền vững và tăng cường trữ lượng các bon.

Cấu trúc tài liệu

Sổ tay này bao gồm chuỗi 10 câu hỏi và trả lời. Các câu hỏi này đều phù hợp với mục tiêu ban đầu là đáp ứng nhu cầu phát triển năng lực của thúc đẩy viên cơ sở, đồng thời giải quyết một số vấn đề cơ bản về công bằng xã hội trong bối cảnh rừng và BĐKH, khuyến khích các bên liên quan cấp cơ sở cải thiện sự bình đẳng, tham gia và hòa nhập xã hội vào tác động của BĐKH và REDD+. Các câu hỏi được sắp xếp như sau:

Chương 1 – Các vấn đề cơ bản giải thích khái niệm công bằng xã hội, các khía cạnh của công bằng xã hội và công bằng khác với bình đẳng như thế nào trong bối cảnh rừng, BĐKH và REDD+.

Chương 2 – Công bằng trong bối cảnh rừng, BĐKH và REDD+ tập trung vào sự phát triển của công bằng trong ngành lâm nghiệp nói chung, bối cảnh và lý do cần phải thúc đẩy công bằng trong rừng, BĐKH và REDD+.

Chương 3 – Công cụ chính sách và các thách thức liên quan giải thích các công cụ chính sách quốc tế liên quan nhằm thúc đẩy công bằng trong BĐKH và REDD+ và thách thức ở cấp cơ sở.

Chương 4 – Phát triển năng lực để cải thiện công bằng tập trung vào các nhu cầu và cân nhắc chính về phát triển năng lực ở cấp cơ sở để cải thiện và tăng cường công bằng. Chương này cũng thảo luận về các tiêu chí và chỉ số chính cho giám sát sự lồng ghép và hiệu quả các nguyên tắc và giá trị cơ bản của công bằng trong BĐKH và REDD+. Ngoài ra chương này còn làm nổi bật cách mà hai dự án khu vực – Dự án REDD+ cấp cơ sở và Chương trình GREEN Mekong đang góp phần thúc đẩy công bằng trong bối cảnh rừng và BĐKH.

Mười câu hỏi chính

Chương 1: Hiểu biết cơ bản về công bằng

Q1 Công bằng là gì? Công bằng khác bình đẳng như thế nào?

Q2 Các khía cạnh của công bằng là gì?

Chương 2: Công bằng trong bối cảnh rừng, biến đổi khí hậu và REDD+

Q3 Các tiền đề cơ bản để cải thiện công bằng trong giảm thiểu BĐKH dựa vào rừng là gì?

Q4 Những vấn đề chính của công bằng trong giảm thiểu BĐKH dựa vào rừng là gì?

Q5 Thiếu công bằng làm tăng tính dễ bị tổn thương của các bên liên quan cấp cơ sở đối với giảm thiểu BĐKH dựa vào rừng như thế nào?

Chương 3: Những công cụ chính sách và những thách thức liên quan trong việc thúc đẩy công bằng trong giảm thiểu BĐKH dựa vào rừng ở cấp cơ sở

Q6 Các công cụ và khung chính sách nào hiện có trên thế giới về thúc đẩy công bằng trong rừng, BĐKH và REDD+?

Q7 Các thách thức chính nào cho việc đảm bảo công bằng trong giảm thiểu BĐKH dựa vào rừng ở cấp cơ sở?

Chương 4: Phát triển năng lực để cải thiện công bằng ở cấp cơ sở

Q8 Vai trò của thúc đẩy viên cơ sở trong cải thiện công bằng trong BĐKH và REDD+?

Q9 Đây là các tiêu chí và chỉ số chính cho giám sát công bằng trong rừng, BĐKH và REDD+?

Q10 Vai trò của RECOFTC là gì trong việc cải thiện công bằng trong giảm thiểu BĐKH dựa vào rừng?

Chương 1: Hiểu biết cơ bản về công bằng

Câu hỏi 1

Công bằng là gì? Công bằng khác bình đẳng như thế nào?

Công bằng là việc đảm bảo tất cả mọi người đều có cơ hội, quyền lợi và các nguồn lực để đáp ứng mong muốn của họ. Điều này dựa trên cơ sở ý tưởng cuộc sống của con người cần được xác định bởi chính quyết định của họ chứ không phải bởi những tình huống bất công mà họ không thể kiểm soát. Công bằng cũng nói về việc phân bổ các nguồn lực hạn chế theo cách đảm bảo mỗi người đều nhận được “chia sẻ công bằng” nguồn lực. Điều này có thể thực hiện được nếu quá trình phân bổ vô tư và công bằng.

Vì thế công bằng có thể được định nghĩa là Sự công bằng trong cách đối xử tất cả các bên liên quan có quan tâm trong các quy trình từ thành lập đến thực thi các chính sách và trong việc phân bổ các nguồn lực cũng như chi phí có liên quan đến những chính sách này, theo bộ nguyên tắc được thống nhất.

Công bằng được kết nối với nguyên tắc của sự bình đẳng – tất cả mọi người đều có quyền bình đẳng trong cuộc sống. Công bằng thường bị nhầm lẫn hoặc được sử dụng thay thế cho bình đẳng nhưng công bằng và bình đẳng không giống nhau. Bình đẳng có nghĩa là tất cả mọi người cần được đối xử như nhau trong bất kể bối cảnh, tình huống và địa vị. Tuy nhiên việc đối xử bình đẳng với mọi người có thể không đem đến kết quả công bằng. Bình đẳng chỉ có hiệu lực khi mọi người ở trong cùng một bối cảnh và có nhu cầu như nhau. Công bằng được hiểu là không phải tất cả mọi người có chung một xuất phát điểm và một vài người có thể bị đối xử bất công bởi các yếu tố nằm ngoài sự kiểm soát của họ.

Mục tiêu của công bằng là xóa bỏ những tình huống bất công và có thể tránh được mà làm cho con người không thể bộc lộ tiềm năng đầy đủ của mình. Phương pháp tiếp cận công bằng có thể giúp xác định nguyên nhân dẫn tới sự khác nhau bất công trong các tình huống của cuộc sống con người và đưa ra những thay đổi để giải quyết sự khác nhau đó.

Bất công bằng thường bị gây ra bởi sự kỳ thị một vài nhóm đối tượng nhất định trong xã hội. Sự kỳ thị có thể về giới, sắc tộc, tín ngưỡng hoặc sự tàn tật. Bất kỳ hình thức kỳ thị nào đều làm cho các cá nhân hay nhóm người không thể thực hiện quyền của họ một cách tự nguyện như tước quyền tiếp cận nguồn tài nguyên mà họ có thể tiếp cận được. Con người cũng có thể đối diện với sự bất công bằng vì đói nghèo, sống trong khu vực bị cô lập, không tiếp cận được với các dịch vụ hay thông tin, thảm họa tự nhiên và sự xuống cấp của môi trường. Bất công bằng có thể xảy ra ở nhiều cấp khác nhau, từ cấp quốc gia cho tới trong nội bộ một cộng đồng.

Câu hỏi 2

Những khía cạnh chính của công bằng là gì?

Công bằng có 3 khía cạnh chính – về mặt phân phối, về mặt thủ tục và về mặt bối cảnh, như giải thích sau:

Công bằng phân phối liên quan đến sự công bằng trong phân phối hoặc phân bổ chi phí, đóng góp, rủi ro và lợi ích giữa các bên liên quan, như là kết quả của quyết định quản lý chính sách hay tài nguyên. Công bằng phân phối chủ yếu (nhưng không loại bỏ) đại diện khía cạnh kinh tế của sự công bằng.

Công bằng thủ tục đề cập đến sự công bằng trong quá trình chính trị để tạo điều kiện đưa ra quyết định, phân bổ nguồn lực và giải quyết tranh chấp. Nó liên quan đến việc đại diện, công nhận / bao hàm, tiếng nói và sự tham gia vào quá trình này. Công bằng thủ tục cũng nói tới thủ tục được áp dụng đồng đều - tức là, không có tham nhũng, thiên vị, chính sách gia đình trị v.v...

Công bằng bối cảnh kết nối hai khía cạnh công bằng trên bằng cách tính đến các điều kiện chính trị, kinh tế và xã hội đã có từ trước trong đó con người tham gia vào các thủ tục và phân phối hay hạn chế hoặc cho phép khả năng của họ để làm cả hai. Công bằng bối cảnh lồng ghép khái niệm năng lực cá nhân (như giáo dục và sự công nhận về chính trị), tiếp cận (tài nguyên thiên nhiên, nguồn vốn, lao động, mạng lưới thị trường, v.v.) và quyền lực (đạt được và duy trì tiếp cận với nguồn lực).

Ba khía cạnh công bằng được liên kết với nhau và do đó sự vắng mặt của bất kỳ một khía cạnh nào trong việc thúc đẩy công bằng sẽ không mang lại kết quả mong muốn. Ví dụ, quyền lực, sự tiếp cận và khả năng khác nhau có thể có ảnh hưởng đáng kể đến công bằng về thủ tục và phân phối. Tương tự như vậy, chế độ Đồng thuận dựa trên nguyên tắc tự nguyện, trước và được thông tin đầy đủ (FPIC) sẽ không cho phép cộng đồng bảo vệ và theo đuổi lợi ích của họ trong một tình huống nơi họ thiếu thông tin, thời gian và kinh nghiệm để tham gia hiệu quả.